

УДК 316. 472

DOI: https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-101-2_2-200-210

ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЯ: КОМУНІКАТИВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ДЛЯ ОСОБИСТОСТІ

Н. А. Уманець

ORCID 0000-0002-1756-5695

У статті здійснена ревізія новітніх ризиків і загроз, пов'язаних з технологізацією інформаційно-комунікативної сфери, а також представлені основні напрями наукового теоретизування у вказаній області. Автор розглядає Інтернет як особливий інтерактивний глобальний і національний засіб комунікації, як нове соціальне середовище, що розширює наше розуміння взаємодій людини в інформаційному суспільстві. Постійне перебування в Інтернеті стало одним з маркерів сучасного способу життя. У статті проаналізована проблема повної «зануреності» особистості у віртуальний простір. Усупереч безперечним перевагам Інтернету, таким, як швидкий доступ до інформації, дистанційне навчання і багато що інше, в цій роботі розкриваються деякі форми девіантної поведінки, а також соціально-психологічних деформацій, що відбуваються при активному використанні віртуальних засобів масової комунікації. Так, за відсутності можливості вийти в Інтернет, користувачі відчують «комп'ютерний голод», що може свідчити про їх кіберзалежність. Використання технологічних новинок в домашніх умовах може несприятливо позначатися на міжособистісній комунікації членів сім'ї. Робиться висновок про те, що наявність позначених ризиків в процесі мережевих комунікацій особистості, обумовлює необхідність формування практик їх успішної нейтралізації і мінімізації їх негативної дії.

Ключові слова: особистість, Інтернет, онлайн-комунікація, мережеві комунікації, інформаційно-комунікативні ризики, кіберзалежність, латентні ризики.

Постановка проблеми. Бурхливий розвиток інформаційно-комунікативних технологій останні десятиріччя обумовлює необхідність вироблення нових правил існування та взаємодій в умовах значної транзитивності сучасного світу. Сьогодні досить активно на міжнародних майданчиках обговорюються питання майбутнього людської цивілізації у нових технологічних умовах, а також етичні норми, вироблення яких є необхідним для безпечного існування особистості у мережевому світі.

Серед науковців також робляться спроби осмислення екзистенціальної загрози, що викликана технологічним розвитком, становленням глобального мережевого інформаційно-комунікативного простору з функціонуванням великої кількості онлайн-комунікацій. Швейцарський футуролог Г. Леонхард у праці «Технологія проти людяності» намагається передбачити ризики існування людини в повністю оцифрованому мережевому світі та формулює глобальний маніфест кіберетики, в якому відстоюються права людини на те, щоб залишатися натуральною (тобто не розмішувати технології всередині свого тіла для користування публічними сервісами та соціальної взаємодії); бути неефективною (мати можливість бути повільнішою, ніж технічні системи), відключатися від мереж, залишатися анонімною (Leonhard, 2016).

Нова інформаційно-комунікативна реальність стає все більш відкритою та ставить багато питань щодо траєкторій соціалізації та становлення особистості. Одним з проявів цих реалій стала масова залученість громадян до безперервної онлайн-комунікації. Йдеться про таку інтернет опосередковану взаємодію індивідів, яка передбачає щоденне, часто безперервне використання мобільних пристроїв, націлених на здійснення масової самокомунікації як доступного способу формування особистого віртуального простору (Кастельс, 2007).

Саме завдяки доступності мобільного інтернету, індивіди отримали можливість здійснювати безліч безперервних взаємодій «на ходу». «Зараз Інтернет використовують понад 4,5 мільярда людей, тоді як кількість користувачів соціальних мереж перетнула позначку в 3,8 мільярда. Загалом 92% світових користувачів Інтернету зараз підключаються через мобільні пристрої», – йдеться у звіті «Цифрові технології 2020» (Digital 2020 Global Overview Report).

З початку 2020-го до початку 2021 року українська аудиторія соціальних мереж збільшилася на сім мільйонів осіб. Про це повідомила компанія GlobalLogic із посиланням на результати власного дослідження, проведеного на базі відкритих даних (ukrinform.ua).

Проте наслідки такої динамічності, відкритості соціуму мають неоднозначний характер. Такі можливості свободи комунікації і віртуальної мобільності викликають слушні тривоги у зв'язку з потенційними ризиками. Саме тому актуальним для дослідження є не стільки вимір кількісного показника часу, що витрачається на використання інтернету, або приріст «мобільної» аудиторії, скільки аналіз можливих наслідків для особистості масового безперервного використання мобільного інтернету. Актуальність досліджуваної проблеми обумовлена ще й потребою пошуку науково-

практичних рішень щодо профілактики та мінімізації наслідків ризиків, пов'язаних з новими способами безперервної онлайн-комунікації індивідів.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Важливий внесок у дослідження соціальної природи ризиків та їхню динаміку було зроблено німецьким соціологом У. Беком. В рамках концепції суспільства ризику (У. Бек, С. Леш) існують такі поняття, як «перша сучасність» і «друга сучасність». На сьогоднішній день перша сучасність вже закінчена, вона названа У. Беком «рефлексивною». По суті, ця стадія відповідає суспільству індустріальному. Друга сучасність почалася зовсім недавно, в останній третині ХХ ст., вона характеризується не структурами, а «потоками», які можуть постійно змінювати вектори руху. Це не дозволяє застосовувати накопичений попередніми поколіннями досвід і вимагає від людини постійної рефлексії. Людина в сучасному суспільстві змушена постійно робити вибір. А це завжди пов'язано з додатковим ризиком, а у випадку з молоддю ризик стає способом життя (Бек, 2000). Е. Гіденс (2004) описує ризики у контексті надзвичайно швидкісних змін всіх соціальних процесів в суспільстві. Вивчення походження та існування ризиків присвячені дослідження М. Бабосова, В. Зубкова, С. Кравченко, О. Яницького. В Україні ця тема досліджувалась у працях М. Балана, В. Горбуліна, А. Лобанової, М. Лукашевича, А. Моїсєєвої, М. Недюхи, Н. Чоловської та інших вчених.

Конкретними дослідженнями ризиків крізь призму психологічних наслідків безперервного використання інтернету, зокрема феноменом інтернет-залежності, займаються (О. Вознесенська, Н. Коритнікова, Д. Іванов).

Цілу низку досліджень об'єднує тема безпеки та мінімізації наслідків ризиків безперервної онлайн-комунікації (Т. Ісакова, А. Лучинкіна, О. Оленєв, В. Плешаков, Г. Почепцов). Ми опрацювали цілу низку досліджень, яка представлена працями західних та вітчизняних вчених, які досліджують змінну природу комунікації та мережевої поведінки, в зв'язку із динамічним розвитком інформаційно-комунікативних технологій (М. Кастельс, Ф. Шарков, Д. Іванов, Я. Чаплак).

Аналіз міри розробленості проблеми свідчить про те, що соціологічний підхід до вивчення ризиків сфер комунікації індивідів спирається на значну наукову базу. Проте, істотними «прогалинами» в даній області бачаться дослідження ризиків амбівалентної природи саме онлайн-комунікації як нової комунікативної практики.

Метою нашого дослідження є спроба на основі теоретичного аналізу систематизувати можливі прояви ризиків для особистості в процесі безперервної онлайн-комунікації.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Активна масова інтернет-опосередкована взаємодія як продукт відкритого суспільства XXI сторіччя сприяла появі нового типу масової комунікації – онлайн-комунікації. Ця комунікація є включеною практично у всі сфери соціально-поведінкових практик особистості. Основними характеристиками такої безперервної онлайн-комунікації можна назвати:

- можливість одночасного здійснення безлічі мережевих інтеракцій;
- миттєвість взаємодії (максимальне скорочення часу на комунікативний контакт, миттєвий зворотній зв'язок);
- доступність до особистої інформації і зв'язків особистості;
- наявність простору горизонтальних зв'язків, зрівнювання соціальних статусів;
- можливість здійснення комунікації від іншої особи;
- можливість приховування, або зміни інформації про себе;
- відсутність жорсткого нормативного регулювання, соціального контролю, соціальних заборон.

Онлайн-комунікація визначена ризиками, для яких характерним є високошвидкісне оновлення, що впливає перш за все на те, що користувач може і не знати (не зорієнтуватися) про їх наслідки, або збитки, що можуть бути ними спродуковані. До цього варто додати ще один аспект. Швидкість, з якою розвивається ринок інтернет-послуг і з'являються нові інформаційно-комунікаційні технології, значно перевершує швидкість адаптації індивідів до них. Наприклад, мобільний інтернет, з одного боку, сприяв появі нових можливостей для людини (миттєва комунікація, інформація), з іншого боку – створив нові ризики уразливості індивідів і системи безпеки.

Спробуємо систематизувати прояви ризиків онлайн-комунікації. Якщо брати за основу методологічні принципи функціонального аналізу Р. Мертона (1994), то можна виділити явні та латентні ризики онлайн-комунікації (с. 396).

До явних ризиків можна віднести:

- кіберризик (вірусні загрози, витік персональних даних, зломи акаунтів, несанкціоноване зняття грошей, фінансове шахрайство та ін.) – по суті вони мають технологічний характер, так як здійснюються спеціальними комп'ютерними програмами, або технічно грамотними індивідами. Саме тому така характеристика онлайн-комунікації як відкритість особистої інформації тягне за собою ризик стати жертвою кіберзлочину;

– контентні ризики – матеріали, які явно мають незаконну, деструктивну інформацію;

– комунікаційні ризики (які буває складно діагностувати) – пов'язані з «міжособовими стосунками інтернет-користувачів і включають ризик піддатися образам і нападкам зі сторони інших» (небажані контакти «кібербулінг», кіберпереслідування, «грумінг» або сексуальні домагання) (Інтернет сайт: діти онлайн).

Проявами латентних ризиків онлайн-комунікації пропонуємо вважати ті загрози, котрі не можуть бути прораховані і слабо усвідомлюються самими учасниками онлайн-комунікації. Наслідки проявів латентних ризиків онлайн-комунікації можуть не усвідомлюватися тут і зараз, але здатні проявитися в майбутньому:

– психофізіологічні – розлади пам'яті, сну, низька фізична активність, інтернет-залежність і т.п.

– когнітивні – розсосередження уваги, труднощі із запам'ятовуванням, порозумінням, прочитанням текстової інформації;

– маніпулятивні впливи – матеріали, що приховано містять інформацію для впливу на мотивацію і поведінку користувачів.

У науковий дискурс вже міцно увійшов термін інтернет-адикція як форма індивідуальної залежності, при якій людина «поглинається» інформаційними, ігровими та іншими видами комп'ютерної діяльності, найчастіше втрачаючи почуття реального часу та занурюючись в світ віртуальної реальності. Треба відзначити, що психо-когнітивні ризики можуть мати різні форми.

Перша форма. Ефект Google (google effect). Його суть полягає в зміні властивостей пам'яті індивідів: з оперативної (в ній інформація зберігається від декількох секунд до декількох днів) та довготривалої на транзактивну. Це означає, що люди запам'ятовують не саму інформацію, а місце, де її можна знайти, найчастіше в інтернеті (Офіційний сайт Університету Колумбія в Нью-Йорку). Психологи відзначають, що при «ефекті Google» втрачається значимість співрозмовника в діалозі, з яким хочеться поділитися якимось цікавим фактом, або новою інформацією. А відомий письменник та науковець У. Еко в листі «Дорогий онук, вчи напам'ять» – пише про хворобу сучасного суспільства, яку назвав: втратою пам'яті.

Друга форма. Синдром фантомного дзвінка. Це, коли людина впродовж дня, періодично перевіряє телефон на наявність пропущеного дзвінка або повідомлення, реагує на будь-яку вібрацію телефону або звуку повідомлення. І вночі, і вдень не випускає з рук мобільні пристрої, через страх пропустити важливий дзвінок, повідомлення або оновлення. Таку

нав'язливу маніакальну поведінку людей вивчає американський вчений Л. Роузен. У роботі «IDisorder» він наводить приклади, що ілюструють, наскільки тісно сучасне життя пов'язане з мобільними технологіями: в ресторани, театрі люди не випускають з рук смартфони, обмінюються повідомленнями, перевіряють пошту, коментують сторінки друзів та ін. (Rosen, 2012, р. 3.) Таким чином, синдром фантомного дзвінка можна пояснити залежністю людей від унікальних функцій смартфонів та інших предметів, що забезпечують миттєвість безперервної онлайн-комунікації.

Соціолог З. Бауман є автором теорії консюмеризму та плинної сучасності, плинного модерну. Це означає таку характеристику суспільства, при якій звичні умови існування його членів піддаються швидким змінам. Плинна сучасність, плинні взаємини, плинна інтимність, близькість – це яскраві метафори, за допомогою яких З. Бауман (2008) описує стан сучасного соціуму, не здатний довго перебувати в звичних формах. Це означає, що світ втрачає чітку структуру, замінюючи її на гнучкі, плинні стани, які породжують невпевненість, невизначеність. Особистість теж стає мобільною, гнучкою, не пов'язує себе довгостроковими зобов'язаннями ні в особистому, ні в професійному житті. І, власне, на цьому фоні ми можемо говорити ще про один латентний ризик онлайн-комунікації – *плинну індивідуальність*. В інтернет-спільноті як легко вступити (zareєструватися, або приєднатися до вже існуючої групи), так легко і вийти. Тут є позитивні моменти мобільних технологій, які надають сучасній людині різноманітні свободи: в комунікації з людьми без обмежень в просторі та часі; в навчанні, обміні ідеями, проектами; пересуванні. Але одночасно користувачі підпадають під певні ризики, які, власне, пов'язані із невизначеністю, швидкою зміною реальних та віртуальних практик. І це сприяє нестійкості, множинності ідентичності, і сучасна особистість стикається з проблемою вибору напрямлення для власної ідентичності. Проблема полягає в тому, що якщо в традиційному суспільстві індивід, ототожнюючи себе з однією з локальних соціальних груп, вибирав для себе власні орієнтири, які тісно пов'язані з особистими уявленнями, ціннісними орієнтаціями і культурними традиціями, то в кібернетичному середовищі самоідентифікація спочатку не визначена, розмита і множинна. Соціолог Н. Федотова пише, що віртуальні технології розширили спектр «узагальнених інших», що вносять внесок в конструювання ідентичності (Федотова, 2012, с. 115). Глобалізація, а разом з нею масова культура, консюмеризм як головні характеристики сучасного суспільства, безперечно, пропонують у віртуальному просторі свободу вибору самоідентичностей, ролей, але парадокс в тому, що в той же час вони є каталізаторами втрати свого справжнього «Я».

Найактивнішими представниками безперервної онлайн-комунікації, звичайно, є діти та молодь. Це сама мобільна та сприйнятлива до всього нового категорія населення. Вони швидше та безболісніше адаптуються до технологічних змін. Але вони є і потенційними споживачами ризиків (особливо латентних). Їхня вразливість проявляється в незнанні про настання того чи іншого ризику. Вони дуже добре орієнтуються у принципах використання різних електронних засобів комунікації (скоріше технологічний аспект), але поглинають інформацію не дозовано, часто безперервно. Таке розповсюдження та масовізація процесу онлайн-комунікації може призвести до значних змін в суспільстві: отриманні освіти, сімейній взаємодії, практиках виховання дітей, формах проведення дозвілля, трудовій діяльності, у формуванні мислення особистості.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, здійснивши теоретичний аналіз специфіки онлайн-комунікації, ми можемо говорити про певні амбівалентні наслідки такої комунікації. З однієї сторони можна говорити про функціональні наслідки. Серед них: поява нових типів згуртованості, або солідарностей (активностей, ідентичностей, співтовариств, груп), а також дистанційне навчання, швидкий доступ до інформації та можливість її передачі. З іншої сторони, онлайн-відкритість може уявляти певну загрозу безпеки особистості. Перш за все, можна відзначити появу різних форм девіантної поведінки, а також соціально-психологічних деформацій, які відбуваються при активному використанні віртуальних засобів масової комунікації.

Можна виділити соціально-психологічні деформації від постійного перебування «online».

Перше. Результатом гіпервключеності особистості в інтернет-простір є певна втрата зв'язків з реальним світом. Кіберзалежність призводить до таких ефектів, як інформаційні перевантаження, техностреси, ігрова та інтернет-залежність, ідентифікація себе з кіберперсонажем, прагнення до есканізму. Друге. Інтернет-комунікації деформують міжособистісну комунікацію, створюючи принципово нові якості спілкування. В певному сенсі технологічна просунутість сучасної особистості робить її «професіоналом» у віртуальному спілкуванні, але в реальному житті міжособистісна комунікація лицем до лица не завжди є глибокою, вмілою, якісною. Це ж стосується і міжособистісної комунікації в сучасній сім'ї. Бо, коли значну кількість часу в домашніх умовах члени сім'ї проводять з «технологічними новинками» – це «розщеплює» та збіднює загальносімейну комунікацію. Часто віддаляє членів сім'ї один від одного. Третє. Активне звернення до «стиклої» інтернет-інформації, постійне онлайн-гортання сторінок призводить до деформації мислення, формування

фрагментарного знання і «кліпового» мислення. Така «мозаїчність» і прагнення до «швидких» знань особливо явно накладає відбиток на сучасному способі життя і молоді, і суспільства в цілому. Четверте. Зазнає якісних змін процес соціалізації дітей та молоді. Інтернет «перетягує» на себе функції соціалізації, послаблюючи вплив на дитину сім'ї, батьків, школи.

Подолати деструктивні тенденції можливо за умови постійного розширення освітньо-виховної дії на особистість з метою надання їй допомоги у формуванні базових цінностей та навчання ефективним комунікаціям у реальному світі, надання допомоги в подоланні комунікаційних бар'єрів в міжособистісному і міжкультурному спілкуванні. В наявності недостатня інформованість молоді про сучасні виклики і загрози в інформаційно-комунікативній сфері. Ця обставина вимагає вироблення спільних підходів усіх зацікавлених сторін – державних структур, батьківських асоціацій, освітніх організацій представників громадянського суспільства. І дуже важливим є введення у навчальні програми шкіл, ВНЗ (на всіх спеціальностях) предметів, пов'язаних із вивченням суспільства та сучасних комунікацій. Має відбуватися певна гуманітаризація освіти, що навчає людину мислити та орієнтуватися у складному мінливому сучасному світі. Найважливішим результатом дослідження став висновок про те, що інформатизація і віртуалізація ведуть не до руйнування особистості, а до її реконструкції, до безперервного виникнення нових альтернатив і нової якості соціальних та екзистенціальних проблем.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у виявленні причин зміщення повсякденної комунікативної активності людини у віртуальний світ мережі та впливу комунікативної онлайн-взаємодії на особистість та її життя; розробці сучасних онлайн-тренінгів та профілактичних програм для попередження появи та розвитку мережевої залежності.

Література

1. Бауман З. Текучая современность. Санкт-Петербург : Питер, 2008.
2. Бек У. Общество риска: На пути к другому модерну / пер. с нем. В. Седелника, Н. Федоровой. Москва : Прогресс-Традиция, 2000.
3. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / пер. з англ. Н. Полщук. Київ : Альтпрес. 2004.
4. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / пер. з англ. Київ : Ваклер. 2007.
5. Мертон Р. Явные и латентные функции. *Американская социологическая мысль. Тексты*. Москва : МГУ. 1994.

6. Офіційний сайт Університету Колумбія в Нью Йорку. Результати дослідження Б. Спарроу. URL: <http://news.columbia.edu/googlememory> (дата звернення: 10.07.2014)
7. Федотова Н. Изучение идентичности и контексты ее формирования. Москва : Культурная революция, Республика, 2012.
8. Leonhard G. Technology vs. Humanity: The Coming Clash Between Man and Machine (Futurescapes). USA: Fast Future Publishing Ltd., 2016. URL: https://www.futuristgerd.com/old_lib/2018/10/FREE-Gerd-Leonhard-Futurist-Technology-vs-Humanity-Chapter-3-The-Megashifts.pdf (дата звернення: 11.11.2020)
9. Rosen L.D. IDisorder. Palgrave Macmillan. New York, 2012. URL: <https://www.goodreads.com/book/show/12696940-idisorder> (дата звернення: 17.03.2021)
10. Digital 2020 Global Overview Report. URL: <https://wearesocial.com/blog/2020/01/digital-2020-3-8-billion-people-use-social-media#> (дата звернення: 10.06.2021)
11. Интернет риски. URL: <http://detionline.com/helpline/risks> (дата звернення: 10.06.2021)
12. В Україні кількість інтернет-користувачів зросла до 23 мільйонів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2797152-v-ukraini-kilkist-internetkoristuvaciv-zroslo-do-23-miljoniv.html> (дата звернення: 10.06.2021)

References

1. Bauman, Z. (2008). *Tekuchaya sovremennost [Fluid modernity]*. Saint-Petersburg: Piter (rus).
2. Bek, U. (2000). *Obshchestvo ryska. Na puty k druhomu modernu [Risk Society: On the way to another modern]*. Translation by V. Sedelnyk, & N. Fedorova. Moscow: Prohress-Tradysyya (rus).
3. Hidens, E. (2004). *Nestrymnyi svit: yak hlobalizatsiia peretvoriuie nashe zhyttia [Unrestrained world: how globalization transforms our lives]*. Translation from English N. Polishchuk. Kyiv: Altpres (ukr).
4. Kastels, M. (2007). *Internet-halaktyka. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva [Internet galaxy. Reflections on the Internet, business and society]*. Translation from English. Kyiv: Vakler (ukr).
5. Merton, R. (1994). Yavnye i latentnye funktsii [Explicit and latent functions]. In: *Amerikanskaya sotsiologicheskaya mysl. Teksty*. Moscow: MGU (rus).
6. Ofitsiynyi sait Universytetu Kolumbiia v Niu Yorku. Rezultaty doslidzhennia B. Sparrou [Official site of Columbia University in New York. The results of a study by V. Sparrow]. Retrieved from <http://news.columbia.edu/googlememory> (data zvernennia: 10.07.2014) (ukr).
7. Fedotova, N. (2012). *Izuchenie identichnosti i konteksty ee formirovaniya [Studying identity and contexts of its formation]*. Moscow: Kulturnaya revoliutsiya, Respublika (rus).
8. Leonhard G. (2016). *Technology vs. Humanity: The Coming Clash Between Man and Machine (Futurescapes)*. USA: Fast Future Publishing Ltd., 2016. Retrieved from

- https://www.futuristgerd.com/old_lib/2018/10/FREE-Gerd-Leonhard-Futurist-Technology-vs-Humanity-Chapter-3-The-Megashifts.pdf (date of appeal: 11.11.2020) (eng).
9. Rosen, L. D. (2012). *IDisorder*. Palgrave Macmillan. New York. Retrieved from <https://www.goodreads.com/book/show/12696940-idisorder> (date of appeal: 17.03.2021) (eng).
 10. Digital 2020 Global Overview Report. Retrieved from <https://wearesocial.com/blog/2020/01/digital-2020-3-8-billion-people-use-social-media#> (date of appeal: 10.06.2021).
 11. Internet riski [Internet risks]. URL: <http://detionline.com/helpline/risks> (date of appeal: 10.06.2021) (rus).
 12. V Ukraini kil'kist internet-korystuvachiv zrosla do 23 milioniv [In Ukraine, the number of Internet users has grown to 23 million]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2797152-v-ukraini-kilkist-internetkoristuvaciv-zrosla-do-23-miljoniv.html> (date of appeal: 10.06.2021) (ukr).

ОНЛАЙН-КОММУНИКАЦИЯ: КОММУНИКАТИВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И РИСКИ ДЛЯ ЛИЧНОСТИ

Н. А. Уманец

В статье осуществлена ревизия новейших рисков и угроз, связанных с технологизацией информационно-коммуникативной сферы, а также представлены основные направления научного теоретизирования в указанной области. Автор рассматривает Интернет как особое интерактивное глобальное и национальное средство коммуникации, как новую социальную среду, расширяющую наше понимание взаимодействий человека в информационном обществе. Постоянное пребывание в Интернете стало одним из маркеров современного образа жизни. В статье проанализирована проблема полной «погруженности» личности в виртуальное пространство. Вопреки неоспоримым преимуществам Интернета, таким, как быстрый доступ к информации, дистанционное обучение и многое другое, в данной работе раскрываются некоторые формы девиантного поведения, а также социально-психологических деформаций, происходящих при активном использовании виртуальных средств массовой коммуникации. Так, при отсутствии возможности выйти в Интернет, пользователи испытывают «компьютерный голод», что может свидетельствовать об их киберзависимости. Использование технологических новинок в домашних условиях может неблагоприятно сказываться на межличностной коммуникации членов семьи. Делается вывод о том, что наличие обозначенных рисков в процессе сетевых коммуникаций личности обуславливает необходимость формирования практик их успешной нейтрализации и минимизацию их негативного воздействия.

Ключевые слова: личность, Интернет, онлайн-коммуникация, сетевые коммуникации, информационно-коммуникативные риски, киберзависимость, латентные риски.

**ON-LINE-COMMUNICATION: COMMUNICATIVE POSSIBILITIES
AND RISKS FOR PERSONALITY****N. A. Umanets**

The author revises the latest risks and threats associated with technologization of the information and communication sphere, and presents the main directions of scientific theorization in this area. The author considers the Internet as a special interactive global and national means of communication, as a new social environment that broadens out our understanding of human interactions in the information society. Many social scientists are deeply concerned with the problem of personality cyber dependency. It is primarily caused by people's "submergence" into the newest technological gadgets and virtual reality. However we can't diminish all advantages associated with the Internet using. It is both quick access to any information and distance education, the possibility to transfer money in a second through the whole world and other. But here the author stresses upon another side of Internet using. The paper reveals some forms of social and psychological challenges and deviance behavior while active using of virtual mass communication tools. In this case, in the absence of the opportunity to access the Internet, users experience "computer hunger", which may indicate their cyber addiction. The use of technological innovations at home can adversely affect the interpersonal communication between family members. It is concluded that the presence of identified risks in the personality network communication process necessitates their neutralization practices formation and negative impact minimization.

Keywords: *Personality, Internet, online-communication, network communications, information and communication risks, cyber dependency, latent risks.*

Уманець Наталія Анатоліївна – старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка» (м. Львів, Україна). E-mail: natalia.11@ukr.net

Уманец Наталія Анатолієвна – старший преподаватель кафедры социологии и социальной работы Национального университета «Львовская политехника» (г. Львов, Украина). E-mail: natalia.11@ukr.net

Umanets Natalia Anatoliivna – Senior Lecturer at the Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine). E-mail: natalia.11@ukr.net